

LUKÁCS ZSÓFIA

A BÚTORKÉSZÍTÉS ÉS A BÚTORHASZNÁLAT FEJLŐDÉSE MAGYARORSZÁGON A XV.–XVII. SZÁZADBAN

TÉZISEK

A 15.-17. században a bútorok kialakítása elsősorban az adott területen élők bútorhasználati szokásaitól függött, és csak másodsorban a technikai lehetőségektől vagy a rendelkezésre álló faanyagtól. A bútorhasználati szokásokat a társadalmi helyzet, a kulturális környezet, a reprezentáció igénye, az életmód és a hiedelmek világa befolyásolta. Így az asztalos szerkezet létrejöttét és a keretbetétes szerkezet használatát nem befolyásolta döntően a fűrészmalom megjelenése.

A mai szekrények ősei a deszkával bélelt és ajtóval elzárt falfülkék voltak, ennek szerkezetét őrizték meg. Két láda egymásra helyezéséből történő eredeztetése nem helytálló.

A 15. századi magyarországi asztalos birtokában volt mindannak a tudásnak és szerszámkészletnek, mellyel az itáliai, francia, vagy angol kollégáik, illetve akár kétszáz évvel későbbi utódaik is rendelkeztek. Mégis ezek közül mindig azt a megoldást választotta, mely a bútorhasználat által diktált követelményeknek és a gazdaságosságnak legjobban megfelelt, így sajátos, összességében egyedi lakás és bútorkultúra jöhetett létre Magyarországon, mely nemcsak a díszítésmód egyediségében nyilvánult meg, s bár szorosabb-tágabb kapcsolatban áll a környező országokkal, azonban soha nem volt azonos velük.

Az érett gótikától a 17. század végéig terjedő időpontig Magyarországon élő módon megőrződtek a gótika bútortípusainak, a bútorhasználat gyakorlatának egyes elemei. A fa természetes tulajdonságait és hibáit kihasználó szerkesztés és díszítési módot az időszak végére felváltotta a belső vázat eltakaró szemléletmód.

Az ácsolt szerkezet semmivel sem volt primitívebb, vagy akár egyszerűbb az asztalos szerkesztésmódnál, csak a bútorokkal szemben támasztott követelmények változtak meg. Az asztalos és az ács közötti különbség nem szakmai tudásukban, vagy új anyagok és szerszámok ismeretében (pl. enyv) rejlett, hanem a mai értelemben vett épületek szerkezetének konstruálására, illetve a megnövekedett bútorigény kielégítésére specializálódott rokon szakmák szétválásáról van szó.

A korabeli enteriőrök megismeréséhez nélkülözhetetlen a megmaradt bútorok, az ábrázolásokon és írott anyagban megőrzött emlékek, és a korabeli kivitelezési technikák és anyagok együttes értelmezése, mert csak így kaphatunk teljes és hiteles képet a kor lakáskultúrájáról. Az ismeretanyag azonban kizárólag csak a megmaradt darabok megértését, esetenként a másolatban elkészített bútorok nem látható részleteinek kiegészítését, hiteles megoldását teszi csak lehetővé. A re-konstrukció alapja csakis hiteles adat (megmaradt emlék, értékelhető festmény, analógiák vagy hiteles leírás) lehet.